

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
E N G E D E L M É V E L.

Nro 13.

Költ Bétsben, Kíssaízfzöny Havának (Augústusnak)
15-dik napján 1797-dik Elztendőben.

Katonái Világbeli tanító nemes példa.

Ha meg kell esmérni még az ellenség-
benn a' követést érdemlő tetteket: el-
nem mulathatjuk valóban *Moreau* Frantzia
Vezérnek azon jeles tselekedetét említeni,
hogy Ő, tulajdon költségénn újjíttatta meg
Fr. Ország' néhai nagy Marsalljának *Tu-
renne* Hertzegnek *Brigau* Tartományá-
ban azon a' helyen emeltt Oszlopát, a'
hol egy kémélleni nem tudó ágyú-golyó-

N

bis, éppen a' Hadi-Vezéri serény foglalatосkodások közben szakasztá végét oly Férjfiú' életének, a' ki, önnön virtusai-val fényesebbítette Fejedelmi vérből vett származását. Meg mutatta *Moró*, említett nemes tselekedete által: hogy Ő a' virtusnak Barátja: mert betsűli azt; és hogy kétség kívül Követője is kívánt lenni *Türenn'*ek; mint vólt *Turenne*, sok tekintetekben Nagy-Sándornak: de oda is nézett még *Moró* ezen Ofzlopnak meg-újításában, hogy meg-újjíthassa az által Hazajafiainál, annak a' néhai derék Hazafitárssoknak emlékezetét, kinek élete, némely igen kevés erőtlenségeken kívül (— *vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est, qui minimis urgetur*) oly virtusok summájából állott, melyekben, nem tsak a' Fő; hanem a' kisebb Tisztviselők is találhatnak, sőt találhatnak minden Emberek követésre valókat, minémű drága virtusok p. o. az Alsóbbak' bizodalmanak 's fzeretetének meg-nyerése; és az igazságtalan nyerekedésnek, 's maga-tetfzetésnek, mindenkori szorgalmas el távoztatása. Mennyire magáéivá tette légyen *Türenne* ezen virtusokat: bizonyítja az *Élete' Históriája*, melyet hitelesen meg-írt *Ramsay*. Ezen Históriából tsupán egy egy példát hozunk itt fel az említett virtusokra. Első példa: 1674-dik esztendőben

által jövéa *Türenn'* Alzátsiából a' Rajnán, 4 napok alatt 30 Fr. mértőföldnyi marsot tétetett Katonaival, kik a' mint meg állapodtak vala egykor, evés végett; járkálván közöttök *Turenne* gondos Atyai módon: hallja, hogy egy sátorban, melyben több Ifjú Katonak ettek együtt, panaszkodtak a' bajos, és az ő vélekedések szerint, haszontalan marsról. Erre a' panaszra, így szóllott hozzájuk egy öreg Gránátéros, a' ki rakva vólt valóságos Vitézi tzmerekkel, az az, előlről vett sebek' helyeivel: *Nem esmérítek Ti, a' mi Atyánkat: nem fárasztana Ő minket ennyire, hanemha nagy tzéljai vólnának, melyeket még mi most nem láthatunk* (a' minthogy ezen marsot, nevezetes győzedelem is koronázta meg, t. i. a' Lotharingiai Hertzegenn, és Capráránn vett Seintzimi győzedelem.) A' tisztes vén Gránátérosnak intő szavaira, nem tsak félbehagyták a' panaszkodást; hanem ittak is a' Vezér' egészségéért. *Türenn* annakutánna meg-vallotta, hogy soha Ő életében, édesebb gyönyörüséget nem érzett vólt még, mint ezen tapasztalásakor. Más példa: *Frankfurt* Városa, ízáz ezer tallért ajánlott *Türenn'*ek 1673-dik esztendőben, oly esdeklés mellett, hogy a' Seregét ne az ő földjökön vigye által; *Türenn'* felelete a' Város' Küldöttjeihez e' vólt: „*Mint-hogy az Úrak' Városa, nem esik abba az*

átba, a' melyen meg-határoztam szállítani a' Sereget: tehát nem is vehetem el a' pénzt, melyet az Urak ajánlanak énném. Harmadik példa: 1658-dik eszt. ben Türenn're vólt bízva, hogy Frantzia és Anglus Katonákkal nyerje el a' Spanyoloktól *Dunkerquát* a' Frantziákkal öfvsze szövetségeseedett Anglusoknak. Oly ditsőenn is el nyerte; hogy annak ditsőségét igen szerette volna magáévá tenni Fr. Országának akkori Ministere *Mazarin*, 's meg is kérte Türenn't, hogy írt Ő hozzá egy Levelet, melyben ötet esmérje *Dunkerqua'* Viszszavevőjének. Türenn rövideden tsak azt válaszolta: *hogy nékie lehetetlen volna, egy oly dolgot a' mi nem igaz, igazzá tenni, a' maga nevének alá-írása által.*

Türenn' Ofzlopának *Moró* által lett megújjíttatása, kedves alkalmatosságot nyújt minékünk, egy nagy reménységű, most Bétsben tanuló Iffjú Grófnak fundamentomosa meg-ditsérésére, a' ki meg-látvánn a' napokban sok régi nagy Emberek' álló-képeiknek gyűjteménnyét, mely képek kised formábann igen helyesen vagynak ónból öntve, 's meg-aranyozva, mindjárt kívánta meg-venni azokat, így nyilatkoztatván ki magát: „Ámbár — *úgymond* — a' morfani pénz' szükiben, 12 forint se' tsekélység, nem sajnállok mindazáltal, anynyit,

sőt ha különben meg nem kaphatnám: még többet is meg-adni, egy oly hasznosan gyönyörködtető házi-ékességért: mely szinte elevenen szemlélteti azt vélünk, a' mit szóval mondanak a' Könyvek; és egy tekintet az ily Képekre, meg-újít emlékeztető-elménkben, sok szépet és jót a' mit hallottunk 's olvastunk. " Ily okoskodás egy 12 esztendő's Ifjatskában, tagadhatatlanul oly nevelésnek a' gyümöltse, a' mely, nem tsak a' már köztünk meg szállott virtusnak terjesztheti ki szélesebben boldogító lakását; hanem még elköltözéséből is visszsa-térítené azt (*neglecta redire virtus audent*)

Hadi és Békességes Környűllállások.

Bonóniából Júl. 29-dikénn: — „Ma reggel egy Kurír érkezett ide a' Cisalpina Respublika Directióriumától oly Tudósítással: hogy ezentűl *Bonónia*, *Ferrára*, és *Romagna* is a' nevezett Respublika részei lesznek, mivel úgy akarta *Bonaparte* Generális, a' ki, még *Montebellóban* vagyon *Mediolánum* mellett, és már most ki-nevezte az 5-dik Tagját is az említett Direktóriumnak, *Ferrarából* való *Contarini* Polgár' személyébenn. *Mántuának* és *Velentzének* sorsa az *Udinei Békességal*ku' ki-menetelétől függ, mely alkut most *Clarke* (Frantzia) és *Mérfeld* (Ts. K.) Generálisok folytatnak együtt. “

Bonaparte, az édes Annyát, és öt testvérjeit, magához vitette Frantzia - Országból, Olasz-Országba.

A' Toskánai Nagy Hertzeg, Nagy-Hetrúriának Modena, és Bonónia felől való határait szándékozik meg-erősöbbitetni.

Az Udinei Békességalkuról, tökéletes Tudósítást küldött a' Ts. K. Udvar *Lille* Városába, az ott Békességet alkuvó Ánglus Követnek Lord *Malmesburynak*.

A' *Békességhez* oly gyengélkedő reménység vagyon Londonban, hogy a' papiros-pénzek betse, még *száztól kettővel* szállott alább. Az Udvari Újság semmit se' közlött még ott a' Lillei alku foganatjáról; de más Londoni Tudósítások bizonyosnak írják, hogy nem tsak minden nyereséget vízfőz-kíván a' Fr. Direktórium Nagy-Britanniától; hanem még azt is sürgeti, hogy *Gibráltárt* engedje az Ánglus Király, Sp. Országhoz.

Nagy-Britannia' részéről, az ellenségnek minden nevezetesebb Kikötőhelyei szorgalmasan szemmel tartatnak. A' Hollandusok' Hajósseregével, mely, szárazra ki-szállítandó számos Katonaságot is vett maga mellé, farkas szemet néz *Duncan* Ánglus Admirális, kinek már Júl. 28 dikkann 19 línei hajói voltak. — A' Bresti

Fr. Kikötőhelynek újonnan való bé-kerítésére, (blokározására) ismét vízfőzsa indult az Angliai partoktól *Bridport* Admirális. — Spanyol Országban *Cádiz* partjai ellen, harmadszor próbáltak szerentsét az Anglusok Júl. 12-dikénn, de akkor vízfőzsa nyomattattak a' Spanyolok által, 's vesztettek is 3 Saluppokat 's 9 Tiszteket. Azt gondolta ezek felől *Jervis* Admirális, hogy fogságba estek: minekokáért küldött a' Sp. Admirálishoz *Massaredó*hoz, hogy adná vízfőzsa azokat, 's nevezetessen egygyet, a' ki unokája volt *Jervis*nek. De a' volt a' felelet: hogy az említett Tisztekről semmit se' tudnak *Cádiz*bann. Kétség kívül tehát el-veszttek azzal a' Saluppal egygyütt, melynek darabjai széljél szórva szemléltettek a' *Cádiz* partnál. — *Cádiz* Városa 50 ezer piafztert, az oda való Kereskedők' Társasága pedig száz ezret ajánlott *Massaredó* Admirálisnak a' végre, hogy jutalmakat osztogathasson ki a' különös Vitézi tettekért. Ígért is Adm. *Massaredo*, ezer piafzter jutalmat annak a' Legénysegnek, mely, egy Anglus Saluppot el vesz vagy el süljeszt; 5 ezer piafztert pedig annak, mely, a' bombikat hányó Anglus hajók közzül fog vagy süljeszt el egyet.

A' Londoni Udvari Újságnak 15 dik Júliusi Darabja, egy *S. Domingói* Tudósi-

tást közlött, melynek summája oda megy ki, hogy a' Frantziák lövöldözni kezdték ugyan ott az Anglusoknak *Grenier* nevű Erösségjeket Ápril. 15-dikén: de úgy vizsgálva-verették, hogy ágyúikat se' vihették el a' Battériából, melyen egynéhány Hónapokig dolgoztak.

Helvétzia: A' Graubündeniek, látván, hogy a' több Kantonok nem akarják őket segíteni telyességgel, a' Veltliniek ellen; meg-egyeztek végre benne, hogy hasonló jussokat ígérjenek Ezeknek is általán fogva, mint a' milyenekkel magok birnak: mely ígéretnek, hogy kívántt foganatja lehessen: meg-kérték *Bonapartét*, magok és a' Veltliniek között Közbenjárónak, a' ki örömet engedett ezenn tisztességes kérésnek fel-vállalván a' Közbenjáróságot. — A' *S. Gallen*i pert úgy igazították el a' Békéltetésre ki-rendeltt Deputátusok, hogy a' Tartománynak mindeu előbbeni Privilegiumai vizsgálva adattassanak.

Az *Északi-Amerikabéli Szabad Közönséges-Társaság*, nehezen fog már hadba keveredni a' Fr. Nemzettel: minekutánna többen találkoztak az ő Nemzeti-gyűlésébenn oly Tagok, kik azt akarják, hogy a' Fr. Nemzethez is szintoly barátságosan mutassa magát az *Ámerikai Reszpublika*, mint mutatja más Nemzetekhez,

p. o. az Ánglusokhoz, kiknek különösebben kívántak volna kedvezni sok Tagok, és Azok között nevezetessenn maga az Elölülő is *Adáms* Ur: de csak 47-re telhetett a' voksoláskor ezeknek számjok; az ellenkező gondolatúaké pedig fel ment 52-re.

A' *Bonaparte*' Seregének 3 Osztályai által lett meg-rontatását a' Fr. Konstitúciónak minékutánna érzékenyenn el panaszlotta, és igen veszedelmes példának nevezte volna egy Párisi Újság: fordította beszédjét a' régi Rómára: „Mi — *ígymond* — a' Revolútiótól fogva, Róma' példáját vettük fel mindenkor a' követésre. És éppen Róma' példája, mi reánk nézve, igen intő és szomorító példa. Elsőben a' Római Seregek engedelmeskedtek a' magok Vezérjeiknek, annakutánna Tsászárokat tettek, kiknek a' Tanács és a' Nép tartozott engedelmeskedni. Utóljára, egy Hónap alatt 3 Tsászárokat választottak 's ismét meg-ölték őket. 'S mi vólt a' Római Közönséges-Társaság még elébb is a' maga leg-fényesebb ideibenn? A' részekre szakadt Felekezeteknek örökkévaló veszekedése; melynek a' leg-íszonyúbb polgári hadaknál egyéb nem szakaszthatta végét.

Valamint *Bonaparte* buzdította Jól.

14. dikénn a' maga Seregét, hogy kéfz legyen az, sasi szárnyakkal repülni, ha a' fzükség úgy hozná magával a' Haza' el-lenségeinek el nyomására, kik között, el-ső említést téfzen a' Rojalistákról: úgy *Pisgrü* is más részről, intézett egy Hirdet-ményt, a' Rajnai Seregnek Páris felé in-dúltt Szakaszfzaihoz, mely Hirdetménynek értelme ez:

„Vitéz óltalmazói a' Hazának! figyel-mezzetek egy Ember' szavára, a' ki betsül titeket, mert látott a' betsület' mezejénn; és szíret benneteket, mert Ofztályos-ro-kontok vólt a' szenvedésekben és veszé-lyekben. Magatokra vígvázzatok, hogy ditsősségteket bé ne motskoljátok, és né-mely Pártosoknak eszközeivé ne hagygyá-tok tétetni magatokat. Azt mondják Nék-tek, hogy a' ti Töryény-adóitoknak Iffjab-bik Tanáttsában Rojalismus uralkodik. És én azt mondom néktek, hogy ezen rágal-mazásoknak helyet magatoknál ne adja-tok. Mindnyájan oly meg-határozással vagyunk Mi, hogy a' Konstitútziót és Sza-badságot, melyet akar a' Nép és a' Sere-gek fegyverrel szerzettek, óltalmazzuk, és minden pártoskodásokat el enyésztes-sünk. Engedelmeskedjete bátor Vitézek a' Direktóriumnak, kötelességtek ez nek-tek, mint Haza' óltalmazóinak: de védel-

mezzétek a' ti Képviselőiteket is (a' Törvényhozó - Tanácsot). Tartoztok Ti ezzel mint Polgárok."

Hogy *Parishoz* ezentúl tizenkét Fr. mérttföldnél beljebb Katonaság ne közelíthessen: el végezte a' Törvényhozó Ifjabbik Tanács, *Pichegrü* javaslatára: „hogy *Parishnak* közép pontjától egyenes líneákban ki kell mindenfelé mérni a' 12 mérttföldeket, s a' hol ezek határozódnak, táblákat állíttasson fel tiz napok alatt a' Direktórium, mely Táblákra, ezen Fel-íráson kívül: „*A' Konstitútzió által meghatározott határa a' Katonák' közelítésének*“ olvastatni fog a' Konstitútzió' Tzikkelye is, mely ezen határnak általhágását tilalmazza, nem különben a' büntetés, mely ki vagyon szabva az Általhágóknak. Ha Katonaság érkezik az efféle Táblákhoz: tartozik mindjárt meg-állapodni, és addig várakozni, míg a' Kerületbéli Elöljárók által közöltetik véle a' Törvényhozó - Tanács' engedelmé.

Hoche Fr. Generális, nem vállalta fel a' Direktórium által néki ajánlott Had-Ministerséget, oly színes okból, hogy nem érte még el azt az időt, mely megkívánatik a' Ministerséghez: helyette tehát a' Direktórium' minden Tagjainak közönséges meg-egyezésével, Had-Ministerré vá-

lasztatott *Scherer* Generális. — Az előbbeni Had-Minister *Petiet*, Fő-Kommisszáriussá rendeltetett a' Számbéri és Mórai Sereghez. — — *Lenoir-la-Roche*, a' Politzáj-Ministerséget fel-vállalta, de csak egynehány napokig viselte: helyébe, *Sotin* nevű választatott, a' ki Directorialis Kommisszáríus volt, a' *Sequána* vizéről neveztetett Közönséges-Társaság-Ofztályban.

Mennyire szemmel tartja a' Fr. Törvényhozó Iffjabbik Tanács, a' Direktóriumnak minden lépéseit: bizonyság erre a' 24. dik Júliusi Ülés is, melyben *Mayeuvre* nevű Tag, helytelen dolognak mondtotta, hogy a' Direktórium meg-engedte *Cannüel* Generálisnak oly állapotba venni Lyon Városát, mint a' minéműben vagyon egy ostrom alatt lévő Város, 's kívánta 1.) Hogy meg kell tudakoztatni a' Direktóriumtól, mitsoda intézetek által igyekezett helyre-állíttatni Lyonbann a' rendet és tsendességet? 2.) Hogy a' Direktóriumnak azon Végzését, melyel Lyonnak ostrom-állapotba való vezettetését meghatározta, által kell adni egy Kommissziónak, mely, találja fel annak is a' módját, miképpen változtathassa meg a' Törvényhozó-gyűlés az olyan tselekedeteit a' Direktóriumnak, melyek a' Konstitúcióval és a' Törvényekkel ellenkeznek?

3.) Hogy egy Kommiszióval, Végrehajtó-Törvényeket kell ki dolgoztatni a' Konstitúciónak azon Tzikkelye eránt, mely, a' Resp. belső bátorságáról való gondoskodást kötelességévé teszi a' Direktóriumnak. Mind a' 3 kívánságnak teljesíttetését el végezte a' Gyűlés.

A' Direktórium, hogy az eddig el-lene tett panaszoknak avagy csak egy részét is el háríthassa magáról, el végezte, hogy a' *Redacteur* által semmi officiális Tudósításokat ne közöltessen: mely Végzést ezen Újságnak 31-dik Júliusi Darabja maga hirdette ki.

A' Klúbok tartása ellen, oly szoross Törvényt hozott a' Fr. Nemzeti-gyűlés, Júl. 24-dik és 25-dik napjainn; hogy ezer lívert és 3 Hónapi árestomot mért ki büntetésül Azoknak, a' kik meg-szenvednek önnön Házaikban, Klúbokat (gyűléseket) tartani.

Robespierre' meg-bukását ebben az esztendőbenn is meg-inneplették Párisban Júl. 27-dikénn. A' Törvényhozó-gyűlés' Ifjabbik Tanátságának Elölülője, alkalmazottság szerént való Beszédet tartott mindjárt az Ülés' kezdődésével, mely Beszéd-benn így szóllott a' többek között: Ez a' nap, nagy történetekre emlékeztet bennünket. Ez szabadította meg Fr. Orszá-

got egy Gonosztévőtől, és sok betsületes áldozatoknak nyitott útát a' Rettentés' tömlöttzéből való ki-jöhetésre. Ne tsak esztendőnként innepeljük mi ezenn napot, melyet az Ég ajándékozott minékünk, hanem naponként is, bölts Törvényeknek hozása által. Se' álnok szédítések, se' fenyegetések még ne tántorítsák a' mi bátorságunkat. A' rágalmazások el múlnak: de a' jó, melyet mi tselekekszünk, el nem enyészik. Akármely vakmerők legyenek is a' Pártosok: még is le tudjuk mi Őket tsendesíteni. A' Rettentő - hatalmaskodás nem terjeszti ki többé Fr. Ország felett a' maga vas-páltzáját. — — A' Direktórium' Elölülője, hatalmas ki-fejezésekkel adta elő, azon a' napon tartott Beszédében, *Robespierre'* Tirannusságát, úgymint a' melyről ezeket mondotta: hogy Az, a' Nép' nevében öldöklötte a' Népet; a' Szabadság' nevében, polgári virtusokká tette, a' zabolátlanságot, árulkodást, és vadságot; az Egyenlőség' nevében fel-szabadította a' ragadozást, és ez által fel-forgatta a' szorgalmatosságnak, kereskedésnek, és minden nemzeti boldogságnak fundamentó-mait; a' józan-okosság' nevében, el üzte a' tudományokat és mesterségeket; haszontalan és hibás vélekedésnek nevezte a' jó erköltsöknek kellemetes és vígasztaló tudománynyát; meg-fojtott minden termé-

szeti édes indulatokat; el halgattatta a' könyörületességet, a' szemermetességet, 's az atyai és fiúi szeretetet; egy hamis és könyörületlen böltselkedés által el szaggattott minden köteleket, melyek, a' jelenlévő időre nézve egyesítik az Embereket, a' barátság által; a' múltt időre nézve, az emlegetés által; jövőre nézve pedig a' reménység által.

Ezen inneplés után 3 Követeknek adott audientziát a' Direktórium, úgymint a' Konstantzinápolyinak; a' Rómainak; és a' Genuainak. A' Török Követ, Béköfzöntő Beszédében hasonlónak mondotta a' maga Tsászáriját, pompájára nézve Dáriushoz; hatalmára nézve pedig Nagy-Sándorhoz. A' Római Követ Gróf *Massimi*, néhai *Bassevillenek*, (Fr. Követség' Secretáriussának) Rómában lett meg-ölettetéséről emlékezhvénn azt mondotta felőle, hogy az, zenebonában történt, 's a' Római Udvarnak igen nagy kedvetlenségére szolgált.

*Robespier*ről emlékezhvénn a' *Quotidienne* nevű Párisi Újság' Írója Júl. 27-dikénn, el beszéli, mi történt ő véle magával, midőn meg vitték néki a' híret, hogy *Robespierre* le-vetődött a' maga mindenhatóságából: Tsak, maga vólt — *úgy-mond* — a' szobában, midőn az említett hírt vette, melynek hallására, fel-kelt a'

székéről, 's a' szobában fel 's alá járkál-
vann így szólott: *Van Isten!*

Magyar Ország.

Szombathelyről Aug. 12-dikénn: —
„Örömmel írhatom, hogy már 16-dik Au-
gustusra bizonyossan várattatnak ide le Ő
Felségek, és az nap délután, hozzá is kez-
denek a' fel-keltt Ns Magyar Sereg' kato-
nai gyakorlásainak szemléléséhez.“

Udvari Tanácsos és Directoriális Re-
ferendárius M. *Semsey* András Úr; Szá-
bólt Vármegyében Ujvárost; a' két test-
vér *Orczy* Báró Urak; Báts Vármegyében
Jankovátzot; a' két testvér *Bernyákovits*
Báró Urak pedig, a' Bánátbann Hodost,
örökös jószágul nyerték Ő Felségétől.

* * * * *

Vátzonn, Máramarosi *Gottlieb* An-
tal Typographusnál el készült a' Róm. Ca-
tholikusok' Izámára régen meg-ígértt Éne-
kes Könyv musikai Kótákkal in 4to, a'
melynek kivált az Oskola-Mesterek igen
nagy hasznát vehetik egész esztendőnn ál-
tal minden alkalmatosságokban. — Kézen
vagyon nálla egy Magyar Kalendárlom is,
melyben sok hasznos és tréfás dolgokon
kívül, 3 szép Énekek is vagynak Clavi-
cordiumhoz alkalmaztatott Kótákkal. Egy-
nek ezen Énekek között az Insurrectió a'
tárgya.